

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jan Králík

Terminologická poznámka

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 29 (1984), No. 4, 212

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137781>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1984

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

a cele věnované onomu Descartesovu rukopisu, uveřejňuje i faksimile Leibnizovy kopie.

Jiří Sedláček

Terminologická poznámka

V souvislosti s publikací článku Fuzzy množiny – perspektivy, problémy, aplikace v minulém čísle otiskujeme zde poznámku pracovníka úseku matematické lingvistiky Ústavu pro jazyk český ČSAV RNDr. Jana Králíka:

Anglický výraz „fuzzy“ má řadu významů z okruhu pojmů jako matný, rozmazaný, nejasný, mlhavý, ale také roztřepený, kučeravý a v přeneseném významu opilý, rozjařený. Už z toho je patrné, že pro něj neexistuje jediný terminologicky použitelný český ekvivalent.

Vlastnost, o kterou při užití pojmenování „fuzzy“ jde, je vlastně druhem obecné neurčitosti. U množin se např. uvažuje o pravděpodobnosti, s níž daný prvek do sledované množiny náleží, a jde o to, pojmenovat nějakým výstižným přívlaskem množinu, jejíž vymezení je takto neurčité, volné, i když je třeba z hlediska teorie pravděpodobnosti velmi exaktní. S podobným názvoslovným problémem se setkáváme tam, kde analogická vlastnost charakterizuje způsob uvažování, procesy, děje, nebo obor logiky.

Domnívám se, že navrhovaný překlad slova „fuzzy“ výrazem „mlhavý“ není zcela šťastný. Svou alegorickou, téměř metaforickou povahou se sice blíží metaforice anglického „fuzzy“, ale jinak, než je třeba. „Fuzzy“ vypovídá o okrajích, hranicích, vymezení nějakého předmětu (množiny), jehož podstata (střed) může zůstat pevná, zřetelná. „Mlhavý“ vystihuje skutečnost, že celý předmět (množina) je nepevný, nezřetelný, nebo dokonce, že se tak jeví pouze vnějšimu pozorovateli, ačkoli jeho skutečné vlastnosti jsou ještě jiné, na mlhavém vidění nezávislé.

Jde tu o rozdíl mezi *mlhavý* a „roztřepený“, „neostřý“.

Už v článku v „Naši řeči“ (roč. 66, 1983, č. 2, s. 111–112) jsem vyslovil názor, že při volbě českého termínu není třeba se snažit o nadbytečnou svéráznost, tím spíš, že i v češtině existují výrazy, které vystihují obraznost původního pojmenování a které jsou v jiných oblastech matematického názvosloví běžné. Jde např. o výraz „neurčitý“, „neostřý“.

Pro užití vhodného českého termínu mluví i obdobné domácí řešení v ruštině, němčině a francouzštině.

Nepovažuji proto za vhodné zavádět kalky typu „fuzzy-množina“, ale naopak ústrojně tvořený termín typu „neurčitá množina“, nebo „neostrá množina“.

Konečné slovo v tomto problému bude pochopitelně náležet příslušné terminologické komisi.

(Přetištěno z dopisu.)

Aplikace matematických metod je v zásadě možná v každé vědě od okamžiku jejího zrodu, a ne až od doby, kdy jsou vypracovány dostatečně přesné matematické modely procesů studovaných touto vědou. Užití matematiky už v těchto raných fázích může podstatně urychlit přechod od „popisné“ k „exaktní“ vývojové etapě daného vědního oboru.

A. A. Dorodnicyn

Možná že trochu nadsazují, ale úloha matematika jako architekta systémů interdisciplinárních

výzkumů podle mého přesvědčení dokazuje velikost matematiky. A myslím, že právě nyní, kdy interdisciplinární výzkumy začínají hrát rozhodující úlohu v rozvoji lidské civilizace, kdy například problém využití termojaderné energie, teorie elementárních částic, současné problémy biologie, ekonomiky, státní organizace atd. vyžadují spojené úsilí badatelů z nejrůznějších oborů — že právě začíná nová etapa rozvoje matematiky a podstatně se mění její postavení v životě lidstva.

N. N. Moisejev